

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váci körút 23

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.—

Félévre . . . . . 4 „.—

Negyedévre . . . . . 2 „.—

hová minden küldemény intézkedő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom: Márczius 15-re. Mezei Ernőtől. — Zsidó-magyar művészek. Tárczácikk (XIII.) Szerkeszti: Feleki Sándor. — A szeminárium és a biblia-kritika. — A szegedi izr. hitközség előjáróságának jelentése az 1888-iki közgazgatási évről. — Az Ullmannok. — „A házaló és fia.” Eredeti beszély. Irta: Viola Miksa. — Szellem-szikk a rabbinikus irodalomból. Talmudistától. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hazai hírek. A pesti zsidó nagyhitközség évi közgyűlése. — Külföldi hírek. — Szefforisz és Róma. Philippon regénye. (36. folytatás.) — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Márczius 15-re.

1848 márczius 15-ke marad örökre az a nap, melyen a jogegyenlőség hazánkban végleg elfoglalta a közélet és a társadalom uralmát.

Méltán nevezhetjük ezt a napot Magyarország ujjászületése napjának. Egy új nemzet és egy új állam támadt fel szemünk előtt a multak eltűnő éjjeléből; egy olyan új világnak ragyogó képe, melyben születés és vagyon helyett a szellemnek és érdemnek kell birtania a legfőbb hatalmat, önző osztály-kiváltságok helyett a közös szabadság olvasztó melege forrasztja egygyé a nemzeti társadalmat. 1848. márczius 15-én pattant elő a magyar történelemből paizszsal, sisakkal, mint Minerva Jupiternek fejéből: a magyar nemzeti demokrácia.

De a milyen új sugárzással jelent meg a nemzeti geniusz a 48-ki korszakalkotó törvényekben, époly nagy hibát követ el, ki az átalakulást teljes ellentétbe állítja a régi nemzeti történelem szellemével. A 48-ki nagy megváltás legnagyobb dicsősége nálunk épen az — és ez különbözteti is meg más országok hasonló küzdelmeitől — hogy természetesen, rázkódás nélkül fejtett ki a történelmi Magyarországból, és maguk a kiváltságos osztályok hosszú negyedszázados harcban vívták ki elnyomott embertársaik számára a jog és szabadság egyenlőségét. Ez bizonyította be, hogy a demokratikus egyenlőség és a közös jog szelleme a magyar

nemzetnek igazi ősi szelleme, melyet hosszú századok boruja, a világesemények rohama eltakarta és eltorzított, de amelyet a történelmi fejlődés mélyéből ki nem irthatott. A 48-ki átalakulás csak késő, de szükségszerű nyilvánulása volt az örök nemzeti eszménynek, benne az igazi Magyarország találta fel önmagát.

Ez az, mit az idők viharai között is vezérlő tanuságul és biztos vigaszul felismerhetünk. Csak az fakad igazán a magyar nép lelkéből, csak az felel meg benső természetének, mi a szabadságnak és a jogegyenlőségnek tör utat, az emberek közötti méltányosságot, a kölcsönös jogtiszteletet segíti diadalra; ellenben halálosan ellenkezik a magyar nép lényével, megtámadja minden örökölt hajlamát, mi válaszfalakat emel az ország polgárai között és a gyűlölség mérget árasztja egy osztály, vagy egy hitfelekezet tagjaira. A magyar népszellem igaz nyilatkozása, a márczius 15-ki szent vívmányok folytonos kisugárzása volt az 1867-ki évnek ama deczemberi napja is, mikor a magyar törvényhozás vita nélkül tenséges egyhangúsággal szavazta meg a zsidók egyenjogusítását. A közös magyar haza szavát hallottuk akkor, mely anyai keblére hívta a hazának igaz, bár kitagadott fiait. És épen ez okból a magyartól idegen szellemet, máshonnan becsempészett gondolkozást képviseltek csak, kik a felekezeti viszálykodást felszították és az antiszemita agitáció üszkét hintették szét az ország lakosai között.

Hiába hivatkozik itt néhány antiszemita kolompos tiszta, ősmagyar nevére, hiába emlegetik oly kenetteljesen a magyar faji érdeket: bennök mindig a magyar nemzeti típusz szármalmas korcsait fogják látni, kik kivetkőztek nemzeti egyéniségökből és megtagadták fajuk legnemesebb hagyományait. Bizony jól is teszi Komlóssy páter, ha Bécsbe megy antiszemita kongresszuson tanácskozni, és keres hozzá magyar embert, ki a német elvbarátok között a gyűlölség és rágalom szótárával teljesen meg tudná magát értetni. Nem is magyar szó való az olyannak szájába.

Épen most készülnek országszerte arra, hogy márczius 15-nek nagy nemzeti emlékét fényesebben és lelkesebben ünnepejjék meg, mint eddig szokásban volt. Az országgyűlésben folyó viták felidéztek a történelmi eszmék hatalmas varázslatát és az ősi hagyományok lellete erősebb lüktetésre indítja a közlekedést. Az a hazafias szózat, mely mindig megdobogtatta a magyar sziveket, újra széthangzik az ország téerein. Hisszük, hogy ez az üde szél teljesen meg fogja tisztítani közéletünk levegőjét azoktól a mérges csiráktól, melyeket idegen földön támadt vihar hordott közénk. A mi talajunkban soha úgy meg nem foganhattak, hogy tartós virágzásra jussanak, de elcsenevészve és

elszáradva keringenek a felsőbb légáramlatokban. Most, a nagy nemzeti mozgalom napjaiban teljesen el kell tűnniök. Ezekben a napokban felfogjuk, hogy mindnyájunkat ugyanaz a közös forró érzelem köt az anyaföldhöz, melynek keblén fölnevekedtünk.

Magyarország zsidó honpolgárai minden magyarral együtt az elsők között szívvel-lélekkel fogják megünnepelni márczius 15-nek dicső emlékét.

Mezei Ernő.

A szeminárium és a biblia-kritika.

Lapunk mult heti számában megjelent ilyen című közleményhez a lefolyt héten hozzánk érkezett levelekben többen hozzászólanak.

Vannak, kik szemünkre lobbantják, hogy ilyen expektorációkkal csak azoknak a malmára hajtjuk a vizet, kik ellenségei a gondolat-, a tan- és a kritika-szabadságnak és a vallásszabadságnak egyáltalán. A biblia-kritika eredménye ma már olyan, hogy nem zárkozhatik el előle az sem, ki véletlenül a modern zsidó papi pályára lépett.

De vannak a felszólalók közt olyanok is, kik elszörnyűködnek rajta, hogy intézetben, mely arra van hivatva, hogy zsidó községek számára papokat, azaz a zsidó vallásos életnek vezetőket, legfőbb intézőket neveljen, még csak foglalkozni is merészkednek olyan tudománnyal, mely a vallás fundamentumát képező szentírást megbolygatja, sőt alapjában megren-

Zsidó magyar művészek.

Szerkeszti: Feleki Sándor.

XIII.

KONTI JÓZSEF.

A mult hetekben történt az a páratlan eset, hogy magyar zeneszerzőnek operettjét, a „*Suhancz*“-ot ötvenedszer adták elő a népszínház deszkáin. A zseniális zeneszerző, Konti József, ez alkalomból zajos ovációk tárgya volt. Ötven estén át aratott a darab fényes sikereket, ötven estén át töltötte meg zsufolásig a budapesti közönség a színházat s gyönyörködött a pompás, fülbemászó dallamokban. Nem sok európai operettszerző dicsekedhetik ily fényes eredménnyel, magyarországi pedig egy sem. De nemcsak a „*Suhancz*“ ért el ily nagyszerű sikert. Konti egyéb darabjai is állandóan szerepelnek a népszínház műsorában. Az „*Elleven ördög*“ ötvenkét, a „*Királyfogás*“ pedig negyvenhat előadást ért, és pedig mindenkor zsufolt ház mellett. Valóban oly eredmény, minőt nem sok operett mutathat fel. A gyönyörű, melódikus dalok elterjedtek az ország minden szélében-zugában s ép

úgy hallhatók az egyszerű kunyhóban, mint a nagy urak palotáiban. Nem hiába nevezte még gyermekkorában egyik hírneves zenetanára „*Kis-Offenbach*“-nak, de tényleg Konti zenéje ép oly dallamos, olvadékony, mint Offenbaché, az operette atyjáé.

A magyar operett története tulajdonképen Kontival kezdődik. Találkozunk ugyan előtte is kísérletekkel e téren, de az előadott darabok csak rövid életűek voltak, minden nagyobb hatás nélkül. Az ő példáján buzdultak *Bátor Szidor*, *Hegyi Béla*, *Stojanovits Jenő* és más magyar operettírók.

És annál nagyobb örömmel és büszkeséggel tekintünk Konti működésére, mert úgy hódítottuk meg őt Oroszországtól. A jeles művész most már nemcsak érzületében, hanem nyelvében is teljesen magyar.

Mint a művészek legnagyobb részének, úgy Kontinak is mozgalmas volt élete folyása. S ha azt mondjuk, hogy mozgalmas, ez alatt azt értjük, hogy sok keserűséget kellett szenvednie, nyomorognia, míg hazánk egyik legnépszerűbb zeneszerzőjévé felküzdötte magát, míg a méltó elismerés babérját feléje nyujtották.

diti. Ilyen tapasztalatok mellett — így sóhajt fel a levelezők eme része — nem tehetünk mást, mint azt, hogy igazságot szolgáltatassunk azoknak, kik a szeminárium növendékeit inkább vallásrontóknak, mint a vallás őreinek tekintik.

Hogy nem volna szabad zsidó papnak, vagy leendő zsidó papnak biblia-kritikával foglalkozni, azt ép oly kevéssé ismerjük el, mint a hogy be nem látjuk, hogy azoknak, a kik e tudománnyal foglalkoznak, okvetlenül tagadniok kellene — mert e körül forog a kérdés — a *szentírás autenticitását*.

Van Németországban egy hatalmas iskola, mely rég hadat üzent a biblia-kritikának. Megtámadja azt saját pozícióiban, saját fegyvereivel. Megtámadja a kutatás terén, a kritika bonczkésével és nem egyszer futamította meg már a tagadók merész hadát. Vajon viselhetne-e ez az irány ilyen háborút és viselhetné-e szerencsével, ha magát a biblia-kritikát töviről-hegyire nem ismerné? És ismerherheti-e, ha vele behatóan nem foglalkozik? Nem-e parancsolja a talmud is: V'da mah setosiv l'apikórosz, azaz tudnod kell, mit felelj a hitetlennek (tulajdonképen: Epikur hívének)?

Nem ismerünk oly orthodoxot, ki tilosnak tartaná azt, hogy a zsidó theologus megismerkedjék az evangelium, a korán, vagy akár a zend-avesta tanival. Ha foglalkoznia szabad a talmud-chachamnak ezekkel, bizvást behatolhat a biblia-kritika mélységes titkaiba is. Más természetesen a kérdés, hogy ha a zsidó pap, vagy a leendő zsidó pap a biblia-kritika eredményeit *el is fogadja, magáévá teszi, sőt hirdeti is*. De erről majd később.

Nincsen tehát igazuk amaz uraknak, kik a sze-

minárium növendékei fölött pálczát törni készek pusztán azért, mert biblia-kritikával foglalkoznak, foglalkoznak, hogy ellene esetleg sikra szállhassanak. Nincs igazuk, ezt bizonyítja nem egy; a magyar szemináriumból kikerült rabbi nemes működése, melyet a legbensőbb vallásos meggyőződés, a legtisztább és legőszintébb igazhitőség áldásosan áthat.

És most nézzük meg közelebbről, mi is tulajdonképen a biblia-kritika.

A biblia-kritika lerontója első sorban a biblia *autenticitásának*. A hit elfogadta például, hogy a tórát, mely Mózes 5 könyvéből áll, és mely forrása lett az Egyistenben való hitnek, megteremtője a világ civilizációjának, az emberiség szelidebb erkölcsének, az Örökkévaló sugallatára Mózes írta meg. A biblia-kritika azonban azt találja, hogy Mózes azt nem írhatta. Egyik résznek, vagy egy egész könyvnek a nyelvezete elüt például a többitől, ergo később írták. Mikor írták, azt is megmondják. Egy ezreddel, vagy még többel később írott könyvben hasonló kitételt, hasonló észjárást találnak, ergo akkor írták azt is és hozzátoldották a Mózesről visszamaradt részhez. (A kevésbé radikálisak ugyanis megengedik, hogy *valamit* Mózes is írt.) És sajátságos! Ezek az urak, kik tagadják, hogy Mózes írhatott volna dolgokról, mik csak később történtek, maguk igenis prófétákká lesznek, és kifundálják, mint történtek a dolgok 3—4000 év előtt, mely időkről egyedül a tórah ad hirt, melyet ők azonban nagyboldcsen megkorrigálnak. Ugyanezt mivelik ez urak a szentírás többi könyveivel is. Okosabb, elfogadhatóbb e állításuk, annál, mit évezredek hite szentesített, azzal ők nem törődnek; elég hogy felforgatják a létező tra-

1852-ben látta meg Konti először a napvilágot Varsóban, hol atyja, *Kohn Herman*, mint előkelő kereskedő volt ismeretes. Maga is zeneértő lévén, csakhamar észrevette, hogy a kis József a zene iránt kiváló tehetséggel bír s elhatározta, hogy fiát zenészszé képezteti ki. E célból már 1864-ben a varsói konzervatorium igazgatója, *Kontski Apolinary*, látva a fiu kiváló tehetségeit, ajánlotta neki, hogy további kiképzés végett keresse föl Bécsset. Itt belépett a zeneakadémiába s a hirneves *Dessoff*-nál hallgatta a kompozíció tanát. *Dessoff* őt tréfásan „Kis Offenbach“-nak nevezte s megjegyezte, hogy a könnyed zene terén még nagy hirnévre fog szert tenni.

1872-ben atyja elveszté vagyonát, s most teljesen elhagyatva állott a világon. *Suppé Ferencz*, a világhírű zeneszerző megismerte Kontit s annak zseniáltságát, pártfogásába vette s valóban atyailag gondoskodott róla. A művész még most is gyakran hála-élemlésként meg egykori jótévőjéről, ki további kiképeztetését is elősegítette, sőt minden tekintetben gyámolította. 1875-ben, *Girardi*, a jeles komikus, a salzburgi színház igazgatójának, *Jenke*-nek figyelmébe

ajánlotta a fiatal Kontit s ez őt mint második karmestert alkalmazta. Salzburgban számos dalt szerzett, melyek nagy népszerűségre tettek szert, közöttük különösen az „*Ich bat sie um die Rose*“ bekezdését énekelték és éneklék még most is széltiben hosszában. 1876-ban Bécsben *Kratochvil* kiadásában több kupléja jelent meg s egy egyfelvonásos operettje: „*Die Jäger*.“

Mindennemű segély és állás nélkül kereste föl 1877-ben Bécsset s ekkor *Suppé* karmesteri állást szerzett neki Nyiregyházán, *Mosonyi* (Mannsberger) szintársulatánál. Igy került a jeles zeneszerző Magyarországra, melyet ezóta el sem hagyott, s melyben legkitünőbb műveit alkotta. Őt éven át barangolt egyik vidéki városból a másikba, egyik szintársulattól a másikhoz és jövőjét mégsem tudta biztosítani. Ez az öt év rá nézve az igazi nyomor és megpróbáltatás ideje volt. Nem egy napon történt, hogy nem volt betevő falatja, és az éhezés és nélkülözés szenvedései között gyakran gondolt az öngyilkosságra. Meg volt róla gyűződve, hogy őt üldözi lépten-nyomon a szerencsétlenség.

ditiót. A ki ilyet tud, bölcsnek tudósnak kell lennie; s bölcs és tudós ki ne akarna lenni ilyen olcsó áron; még nem is szükséges, hogy magát a bibliát alaposan ismerje, a mint tényleg a biblia-kritikusok tanulmányos része nem is ismeri.

Mi következik már most a biblia-kritikából?

Ha szentnek, isteni eredetűnek tartottuk a bibliát eddig, rögtön elveszti szemünkben minden ihletét, ha elhiszük, hogy egy különféle időkből származó, különféle emberek által összetákolt munkával van dolgunk, melyet, hogy annak nagyobb hitelt szerezzenek, Mózesnek tulajdonítottak. A könyv, mely így támadt, nem csak, hogy nem lehet szent könyv, de egyszerű hamisítványnak kell tekintenünk, mely oly távol áll attól, hogy isteni eredetűnek elismerjük, a milyen távol áll az igazság a hazugságtól. *)

Vallhatja-e már most zsidó pap a biblia-kritikát?

Nem vallhatja, ha minden cselekedeténél, minden lépésénél hivatásával, saját magával ellentétbe jönni nem akar. Nem vallhatja, ha saját lábai alatt a talajt aláásni, ha hit helyett hitetlenséget terjeszteni nem akar.

Az ilyen zsidó papnak nincsen *szentírása*, *szentírás nélkül nincsen vallás*, s vallás ha nincs, pap is fölösleges.

Ez a válaszuk ama tisztelt felszólaló uraknak, kik csupa vallásos türelemből készek agyonütni magát az egész vallást, meghamisítani annak lényegét,

*) Vonatkozunk itt azon biblia-kritikusokra, kik hódolva „a káposzta is megmaradon, a kecske is jóllakják“ elvének, váltig bizonyítják, hogy a biblia lehet „isteni eredetű“ ha mindjárt mások és később irták is.

1882-ben súlyosan megbetegedett s a betegségben olvasta a „*Vicomte Letorière*“ című vigjátékot, mely annyira megtetszett neki, hogy elhatározta, hogy abból operettet fog készíteni. A mű 1883-ban elkészült „*Eleven Ördög*“ cím alatt. Ez volt Kontinak első magyar munkája. Telve reményekkel nyújtotta be az operettet *Evva* Lajosnak, a népszínház igazgatójának, ki a partitúrát azon megjegyzéssel adta vissza, hogy *az operett nem ér semmit*. De Konti nem vesztette el bizodalját művében. *Csóka*, a budai szinkör akkori igazgatója, elfogadta előadásra a munkát, mely óriási sikereket ért el. *Feleki* Miklós, ki akkortáiban a budai várszínházat birta bérbe, megvásárolta Konti darabját s *Blaha* Lujza közreműködése mellett *ötvenkét-szer* adatta elő, mindig telt házban.

Midőn *Feleki* 1885-ben megszűnt a várszínház igazgatója lenni, *Evva* Lajos szerződtette *Feleki* társulatának jelesebb tagjait. Így került vissza *Blaháné* is a népszínházhoz. A népszínház igazgatója ekkor Kontit is szerződtette első karmesternek. Ez a szerződést alá is írta, de csak azon föltétellel hogy az „*Eleven Ördög*“-öt a népszínházban is elő kell adni.

és kik — többek levelében legalább ezt tapasztaltuk — *összeszavarják a biblia-magyarázatot a biblia-kritikával*.

Reflektálva már most az adott esetre (a szemináriumban tartott *Sir-Hasirim* felolvasásra, melyre lapunk multheti számában *Hornyik* István, református papnövendék ur levele vonatkozott) meg kell jegyeznünk, hogy abban nemcsak az volt a boszantó, hogy a „*Salamon énekek-éneke*“ szavakkal kezdődő *Sir-Hasirimet* a felolvasó doctor rabbi jelölt különféle későbbi szerzők műveként tüntette fel, nem még inkább azon ütköztek meg, hogy a biblia egy részét, azt a részét melyről a talmud azt állítja, hogy kodós-kodósim (szentekszentje), mint az érzéki szerelem nyilatkozásait állította oda, melyekből frivol, obscön jeleneteket olvasott fel és magyarázott laikusok és számos fiatal leány előtt, előadva és ismételve előadva ama részeket, melyek *Sulamit*, a szeretett és szerelmes leány legtitkosabb testi bájjait írják le.

Nem lesz talán érdektelen, ha ismertetjük ezuttal, hogy milyen véleményt táplált *Mendelssohn* Mózes a biblia-kritika iránt. *Kayserlingnek* „*Moses Mendelssohn*“ című nagy műve újabb bővített kiadásában a következőket olvassuk (327. oldal): „*Mendelssohn* vermied mit ängstlicher Genauigkeit jedes Missverständniss, jeden Widerspruch gegen die Tradition; nicht nur, um Anstoss zu verhüten, sondern aus innerster Überzeugung. Die Art und Weise, mit welcher in seiner Zeit *Kennicott*, dessen Freunde und Anhänger mit der Heiligen Schrift eigenmächtig umgingen und sich »in Absicht auf dieselbe Freiheiten erlaubten, welche sich bescheidene

Evva e föltételt bizonyára nem bánta meg, mert a darab előadása mindenkor telt ház előtt folyt le.

A zseniális zeneszerzőnek anyagi gondjai megszűnván, friss erővel látott a munkához és költötte a szebbnél szebb dalokat és operetteket, mindegyikkel fényes sikert érve el. A „*Királyfogás*“, melynek szövegét *Osiky* Gergely írta, negyvenhat előadást ért már 1887 óta. A „*Suhancz*“, melyet csak 1888-ban írt már is ötvenhatszor szerzett élvezetes estét a fővárosi közönségnek. Egyes kupléi, mint az «*Alásszolgája*», «*Szégyelje magát!*» «*A szökés párosan*», «*Ha majd bajuszom nő, katona leszek*» s még számosan, rendkívül népszerűsége tettek szert. Darabjai az összes vidéki színpadokat bejárták. Jövő héten adják a népszínházban *Bartók* Lajos új bohózatát, „*Haluska Benedek*“-et, melynek zenéjét szintén Konti írta, s mint a beavatottak állítják, méltán sorakozik eddigi szerzeményeihez.

Két hét előtt vezette oltárhoz Bécsben egyik unokanővérét. Kívánjuk, hogy a sok nélkülözés és fáradtság után, oly szép harmónia vonuljon át házas életén, mint közkedveltségű dalain.

Schriftsteller nicht einmal auf die Schriftsteller des Alterthums zu erlauben pflegten, widerte ihn an. „Ich weiss in der That nicht“, heisst es in seinem Briefe an einen ungenannten christlichen Theologen vom 16. Februar 1773, »wo es am Ende mit dieser Kühnheit hinaus will. Indessen muss man auch hierin der Mode ihr Spiel lassen, so lange sie den Reiz der Neuheit hat. Mit der Zeit verlieren die Menschen Geschmack an derselben.«

Ez nekünk is álláspontunk a biblia-kritikával szemben, és ez álláspontja — és ezt másképen nem is vártuk — a budapesti szeminárium igazgatójának Bloch Mózes rabbinak is, ki a fennemlített rabbijelölt eljárását *szigoruan clítéli*. Szabolcsi Miksa.

A szegedi izr. hitközség elöljáróságának jelentése az 1888-iki közigazgatási évről.

A csinos kiállítású jelentés, melynek bevezető, az országos szervezetet tárgyazó részét multheti vezércikkünkben ismertettük, 20 kis quart oldalra terjed s a mintaszerűen vezetett hitközség egy évi multjáról szóló adatokat egytől egyig gondosan összeállított 13 szakaszban csoportosítja. Ezek elseje az *istenitisztet* tárgyazza, melynél megemlíti, hogy ünnepélyes alkalmi istenitisztele az év folyamán öt izben tartott és a hitközség főabbija dr. Löw Immanuel 31 hitszónoklatot tartott.

A *jótekonyságra* vonatkozó fejezethez képest a lefolyt évben házi és átutazó szegények és országos jótekonysági egyletek segélyezésére a hitközség 277 frtot, a szent-egylet pedig 1089 frt 55 krt fordított, míg a menház fentartási költségei 1211 frt 87 krt tettek ki, valamint egyéb czimeken még mintegy 1700 frt osztatott ki a szükölködők és szegények között. A szegény iskolásgyermek segélyezéséről külön összeállított adatok szerint ruha- és tankönyv-segélyben részesült 48 fiu és 34 leánygyermek összesen 974 frt 41 kr. költséggel, mely legnagyobb-részt egy, a hitközség által kezelt alapítványból nyert fedezetet. Az adakozók hosszú névsorát a hitközség kezelése alatt álló hat rendbeli alapítvány kamatainak hováfordítását tárgyazó jelentés követi.

Az *oktatásügyi* adatokhoz képest az 1887/8. tanév folyamán hitoktatásban részesült 183 gymnasiumi, 88 reáliskolai, 2 tanítóképző intézeti, 57 keresk. és polg. fiuiskolai, 108 polg. leányiskolai, 36 városi és kath. elemi iskolai, 66 magánintézeti növendék és végül 44 iparos tanuló, vagyis összesen 584 tanuló.

A *pénzkezelésre* vonatkozólag terjedelmes és részletes *zárszámadást* és *vagyonkimutatást* tartalmaz a jelentés. A zárszámadáshoz képest az évi vagyoni forgalom 28,483 frt 53 kr-ra rug, melyből pénztári maradvány az 1888. év végén mintegy 100 frt. A *bevételek* egyik legjelentékenyebb tétele a 2000 frtra

rugó *városi segély*, a mi annyival méltóbb a megemlítésre, minthogy tudvalevőleg vajmi kevés azon zsidó hitközségeknek száma, melyek ilyen segélyben részesülnek. A *kiadási* tételek közül a legmagasabbak: a hitközségi alkalmazottak fizetése közel 8000 frttal és a tantestület fizetése közel 6000 frttal. A vagyon- és teherkimutatásból kitünőleg a hitközség brutto-vagyona 150,271 frt 76 kr.; ezen vagyont terheli közel 25,000 frt tartozás, minélfogva a tiszta vagyon mintegy 125,000 frtra rug.

A *népmozgalmi* adatok szerint a hitközségnek jelenleg 947 beirott tagja van, kik közül 862 van megadóztatva. A lefolyt évről, összehasonlítva az azt megelőző évvel, a következő fontosabb népmozgalmi adatokat jegyzi fel az értesítő:

<i>Házasság kötött:</i>	1887-ben . . .	42
	1888-ban . . .	50
<i>Házasság feloldatott:</i>	1887-ben . . .	26
	1888-ban . . .	23

köztük 20 haláleset, és 3 elválás folytán.

<i>Született:</i>	a) fiu . . .	1887	1888
		96	93
	b) leány . . .	64	85
	összesen:	160	178
<i>Elhalt:</i>	a) férfi . . .	1887	1888
		51	50
	b) nő . . .	44	45
	összesen:	95	95

A részletesen összeállított kultuszadó statisztika számadataihoz képest a régi, valamint az 1887-iki kultuszadók hátralékból aránylag kevés folyt be, ellenben az 1888-ra előirányzott mintegy 13000 frtnyi kultuszadóbevétel tulnyomó részben eléretett. Az összes kultuszadó követelés 33,814 frt 17 kr-ra rugott, melyből mintegy 20,000 frt hátralék fejében állott fenn. A folyó évi kultuszadó tekintetében a képviselőtestület, a költségvetés megállapításakor, figyelemmel a gabella emelésből a hitk. tagokra háruló nagyobb terherre, 1000 frttal kevesebb kultuszadó kivetését határozta el, úgy hogy 1889-re kivetettnek 12,250 frtnyi kultuszadó jelentkezik.

A község *vezetése és ügykezelésére* vonatkozó adatok közül megemlítendő, hogy a képviselőtestület, hat közgyűlésen, összesen 37 határozatot, az előjáróság pedig 22 ülésen több mint hatodfélszáz határozatot hozott. Beérkezett összesen 453 ügydarab; a jegyzői hivatal kiadott 1270 különféle iratot, a főrab-bisági hivatal pedig 958 hivatalos ügyiratot.

A jelentés végül megemlékezik a lefolyt évnek a hitközség életére nézve nagyobb jelentőséggel bíró eseményeiről, melyek között legelső sorban említendő: a vidéki hitközségek szervezésének megkezdése és a templomépítési alapra vonatkozó adatok. Záróképpen a hitközség legnevezetesebb halottjai emlékeztetének szentel néhány megleghangu sort a jelentés és az új képviselőtestület és előjáróság tagjait sorolja fel.

Az Ullmannok.

A mult század végén a francia invázió elől négy testvér, kiknek atyja fontos szolgálatot tett a bajor kormányoknak, úgy, hogy tartaniok kellett a francziák boszujától, Fürthből, szülővárosukból (Bajorországban) Magyarországra menekültek. A négy testvér neve: Sólom, Ábrahám, Mózes és Zalmen, vezetéknevük: *Ullmann* volt. A menekültek, értesülvén később, hogy otthonukat feldúlták, vagyonukat elkobozták, állandóan hazánkban maradtak, melyet a legérdemesebb családok egyikével ajándékoztak meg.

Sólom, a legidősebbik, kit a zsidó tudomány a »Charif« névvel tüntetett ki, Lakompaknak (Sopron-megyében), mely akkor tekintélyes zsidó község volt, rabbija lett. Rabbi Sólom Charifnak, a „Divré Ras“ című halachikus mű szerzőjének két fia volt. Az egyik, Zalmen, a rabbinikus tudomány valóságos championja lett, sőt tulszárnyalta ebben atyját is. Rabbi Zalmen Ullmann, ki Makónak volt rabbija, szerzője a talmudisták közt oly nagyra becsült „J'riosz S'lómó“ című munkának; Ábrahám, a második fia, atyját követte a rabbinusi széken, és ennek fia, Sólom, rabbija Lakompak mai községének; míg a makói rabbi fia, Ullmann Izidor, a nagyváradi orthodox hitközség nagyérdemű elnöke.

Ábrahám, a bevándorolt testvérek másodikika, a kereskedésre adta magát. Négy fia volt: Mózes, Gábiel, Friedrich és Zalmen. Mózes áttette lakását Pozsonyból Pestre, hol idővel Magyarország egyik leggazdagabb embere lett. Ullmann Mózes, vagy Mór sokáig előljárója volt a pesti zsidó hitközségnek, később azonban — mi rendkívüli feltűnést keltett az egész országban — kikeresztelkedett összes (10) gyermekével és felvette a Szitányi nevet, mely nemesített családnak megalapítója lett. (A nemrég elhalálozott Szitányi Bernát, országgyűlési képviselő, Ullmann Mórnak volt a fia). Érdekes, hogy Ullmann Mór neje, egy *Frommet* nevű, pétervárad szarmazása, kiváló erényekkel ékeskedett asszony, férjét az új vallásba nem követte, daczára, hogy férje még kikeresztelkedése után évekig várt, hát ha neje is követné példáját. A jámbor és erőlelkű *Frommet* azonban megmaradt ősei hitében. Férjétől elvált és csak 14 év előtt halt meg Bécsben. Holttestét Pestre hozták, hová összes gyermekei — keresztényhitű nagy urak — jöttek, hogy elkisérjék anyjukat a zsidó temetőbe. Gábiel, kinek gyermekei nem voltak, szintén kikeresztelkedett. *Frigyes* szerepet vitt a szabadságharcban, Világos után Törökországba szökött, hol a hatvanas évek kezdeteig élt. Fia, Ullmann *Károly Pál*, katonatiszt, jelenleg az Első Magyar Biztosító Társulat egyik vezérigazgatója.

Mózes, a harmadik menekült, Liptó-Szt.-Miklóson telepedett le. Róla csak annyit tudunk, hogy Léb *Barach*, elébb puchái, aztán tokaji és topolyai rabbi az ő veje volt, és hogy ennek fia ma a Józsefváros — katolikus káplánja.

Zalmen, a Bajorországból bejött négy testvér legfiatalabbika, ki Veszprém-megye Tevel nevű faluban telepedett meg, az Ullmann család leghatalmasabb ágának lett az őse. Őt fia volt: Adolf, Mór, Károly, Mayer György és József. Adolf a zsidó tudományoknak szentelte magát, Prágában doctor philosophiae lett és később rabbija a zentai zsidó hitközségnek. 1848-ban nagy hévvel a magyarok mellett foglalt állást a szerb párt ellen. Hazafiságáért életével lakolt. A szerb lázadók Zentára betörték és első áldozatuk a zsidó pap volt, kit iszonyatos kínok közt (kiszakították a nyelvét) meggyilkoltak. Mór katonaoorvos volt; a szabadságharcz kitörése után átszökött a magyarokhoz, hol önfeláldozással végezte szent hivatását; a sebesülteket elég gyakran golyózápor közepéből vitte ki, hogy bekötözze és gyógyítsa sebeiket. Ilyen alkalommal a móóri csatánál ráismert volt osztrák ezredese, *Hentsch* gróf, ki a „desertor“-t ennek humanus működése közepette sajátkezüleg összevagdalta. Fia C. M. Ullmann tekintélyes pécsi bankár. *Károly* a magyar főváros egyik legtekintélyesebb cégét alapította meg. *Lévai* Henrikkel együtt megteremtette az Első Magyar Általános Biztosító-Társulatot és Benczur híres képén eme, hazánkra nézve oly rendkívüli fontosságú intézet alapításáról, ott látjuk Deák, Eötvös, Dessewffy és Csengery mellett a jóságos arczu Ullmann Károlyt is. Az akadémiának nagy alapítványt tett. Halála után (1880-ban) királyunk nagy érdemei elismerésül és méltatva az elhalálozott ritka, feddhetlen jellemét a hátramaradt családot lovagi rangra emelte „erényi“ nemesi előnévvel és „integrae vitae“ devissel. Hátramaradtak pedig: *Imre*, az Ullmann cég egyik tulajdonosa, *Lajos*, a Dunagözhajózási-Társulat vezérigazgatója, a vasakorona- és a Takova-rend lovagja és — last non lest — *Sándor*, az alsó-árpási kerület országgyűlési képviselője és a főváros egyik kiváló ügyvédje és jogi és nemzetgazdászati írója, kit olvasóink, miután szerencsések vagyunk öt lapunk egyik dolgozótársának mondhatni, az »Egyenlőség«-ben megjelent kitűnő cikkeiről is ismernek. *József*, ki 20 éven át a Pannonia-gözmalom vezérigazgatója volt, néhány év előtt halt meg.

Csak egy van még életben Zalmen öt fia közül, és egyáltalában az egyetlen, ki a bajorországi négy testvér és ezek gyermekei közül még él: *Ullmann Mayer György*, kinek kitüntetése alkalmából — királyunk a magyar nemesiséget adományozta neki és utódainak — irtuk meg e sorokat és ki a magyar főváros egyik legtiszteltebb és legérdemesebb férfia.

Ullmann M. Gy., a testvére, Károly által alapított cégnek élén áll, alelnöke a budapesti áru- és értéktözsdeinek, megalapítója a nagy »Pesti részvény-nyomdatársulat«-nak, doyenja a Lujza-gözmalomnak, stb.

Az ünnepelt férfiu fiai: *Pál*, előkelő fővárosi ügyvéd és szerb alkonzul; *Adolf*, a Hitelbank egyik igazgatója és *Emil*, az Ullmann-cég egyik főnöke.

Az új magyar nemeseket illetőleg csak azon óhajunknak adunk kifejezést: maradjanak méltóknak apáikhoz, kik zsidó nemesek voltak.

Sz. M.

TÁROZA.

A HÁZALÓ ÉS FIA.

EREDETI BESZÉLY.

Az «Egyenlőség» számára írta: *Viola Miksa.*

(Folytatás).

(3)

— Ismét egy csalódással több legyen? — kérde Károly. — Nem, én nem megyek. Eltökélt szándékom az, hogy hazautazom.

— Hogy eredmény nélkül térjen vissza, — tevő hozzá az öreg asszony. Mit árthat, ha követi tanácsomat. Menjen le, az az ember jószívű, nekem is nem egyszer szívesen kölcsönzött pénzt. Biztasd hát te is, szólj aztán leányához, látván, hogy Károly elutasító mozdulatot tesz.

Gyöngé, inkább könnyű árnyékhoz hasonló pir szökött a leány arczába e felszólításra.

— Megkísérelheted, — szolt Károlyhoz — legalább aztán nem tehetsz magadnak szemrehányást, hogy mindent el nem követtél, ami lehetséges volt. Ha ez a lépés is eredménytelen marad, akkor, Isten nevében, utazzál haza.

— Ha tudnák, mennyire nehezemre esik, idegneknel pénzt kunyorálni, nem ösztönöznének e kísérlet megtételére. Ám legyen. Elmegyek ahhoz az emberhez, hogy meggyőzzem önöket arról, hogy itt ségelyre nem számíthatok.

S ezzel Károly kalapját véve, sohajtván ment le a lépcsőn. Előre meg volt győződve a kísérlet eredménytelenségéről, de mégis engedett a nők rábeszélésének, hogy ne legyen okuk panaszra makacssága miatt.

Egy alacsony ajtó előtt állt meg, melyre kis réztábla volt erősítve, rajta e szavakkal; „Hofberger Gábor, pénzkölcsönző.“

— Ah, pénzember — jegyzé meg halk hangon Károly, és benyitva, egy tágas, világos szobába lépett, melynek berendezése bizonyos választékosságot árult el. Azon hiszemben, hogy az üzleti helyiség helyett tévedésből a magánlakásba jutott, már vissza akart térni, midőn egy világoskék selyemmel bevont pamagról egy hölgy emelkedék föl és pár lépéssel eléje ment az érkezőnek. Mintegy 22 évet számlálhatott. Barnás arczsine, kékesfekete haja, sovár tekintetű szeme, könnyedén hajlott orra és érzékies, husos ajkai az első tekintetre elárulták, hogy ősei nem igen tüntethették ki magukat a keresztes hadjáratokban.

Károly szemmelátható zavarban, hallgatva állt meg a fiatal hölgygel szemben, de ez utóbbi hamar véget vetett a csendnek. Mintha már évek óta ismerné az érkeztet, barátságosan nyujtá feléje kezét. és oly hangon, melybe mennél több lágyságot igyekezett önteni, mondá:

— Isten hozta, doktor ur! Szép, hogy minket is megtisztel már egyszer látogatásával. Tessék helyet foglalni. Már azt hittem, hogy sohasem fog figyelmére méltatni, mert csaknem mindennap láttam Hubernéhez felmenni, a nélkül, hogy csak észre is akart volna venni minket. Kérem, azért ez a legkevésbé se fesszélyezze! Oh, egészen megfeledeztem, talán még sohasem is látott engem?

Midőn Károly e fölötti sajnálkozását nyilvánította, a hölgy így folytató:

— Hofberger urnak vagyok a leánya. Oh igen, aki egyszer nagyon mélyen pillantott a Matild kisasszony szemébe, az vajmi keveset törődik más halandóval. És mégis mindennap figyelemmel kísértem önt, doktor ur, ezen a kis tolóablakon át, mikor fölment a lépcsőkön, s higgye meg, mindig a szívembe nyilallott, ha láttam, mennyire vágyódik ön Matild után.

Károlyt rendkívül meglepte a kisasszony bőbeszédősége, mely inkább illett volna egy suttyóleánykához, mint egy, az első ifjuság himporát rég elvesztett hölgyhöz. Érezte, mint szállott önkénytelenül sötét pir arczára, és oly hangon, melyből zavara világosan észrevehető volt, így szolt:

— Bizonyára csak a kegyed teljes visszavonultsága az oka, hogy mindeddig nem volt szerencsém. Engedje meg, hogy mielőbb tegyem tiszteletemet, de szabad ezuttal kérdezni, nem lehetne-e tisztelt atyjával beszélnem?

— Ah, hát atyámat illeti a látogatás, nem pedig engem, — szolt a leány, s alsó ajkát duzzogva lebiggyeszté.

— Végtelenül sajnálom, de így van. Egy nagy kérés hozott Hofberger urhoz; de mint mondám, mihelyt időm engedi, szívesen fogom kegyednél tiszteletemet tenni.

Ugy látszik, hogy a kisasszony megelégedett ezzel az igérettel, mert ajka lekötelező mosolyra nyílt és két sor egészséges, hóféhér fogat tüntetett elő. Aztán könnyedén meghajolva, azzal az igérettel távozott a szobából, hogy atyját legott beküldi.

(Folyt. köv.)

Szellemszkrák

a talmud, midrás- és a későbbi rabbinikus irodalomból.
(109. folytatás.)

Mondd, o, Zingid: miért tekintesz féivállról Mangidra?

Hát nem tudod, Rabbi, ki az én családom; nem tudod, mi a különbség köztöm és Mangid közt?

Igazad van. Nagy köztetek a különbség. Ő családjának büszkesége, míg a te büszkeséged családod.

*

*

Gyümölcsöt keres a fa gyökerében, ki ősei érdemeire támaszkodik.

*

Ugyan ki kérdezi: a tűzevaló száraz galyak borágak, vagy túskeborkorból valók e?

*

Keserves a türelem, de édes a gyümölcse.

Keserves a hirtelen harag is, de a gyümölcse még keservesebb.

*

Ki szenved mindig mások hibájáért?

A hirtelen haragvó. *)

*

Inkább adsz ajándékot a gazdagnak, mint kölcsönt a szegénynek.

*

A könyörület isteni tulajdon. Kiben nincsen meg, közelebb áll az állathoz, mint teremtőjéhez.

*

Ha kezded jót tesz, vigyázz, hogy el ne rontsa szád.

*

„És tapogatni fogsz világos nappal, mint a hogy tapogat a vak a sötétségben.“ Nem értem a szentírás e mondatát; — szólt rabbi Józse — mi különbség a vakra nézve, akár sötét van, akár világos? Egy éjjelen aztán történt, hogy rabbi Józse egy vakkal találkozott, ki égő fáklyát hordott kezében. Minek neked az égő fáklya, — kérde a rabbi — hisz te fényes nappal sem látsz? Nem is azért hordom — válaszolt a vak — hogy én lássak, hanem azért, hogy mások lássanak engemet és a megbotlástól megóvjanak. — Most már értem — szólt a rabbi — mit akar mondani a szentírás azzal, hogy: „És tapogatni fogsz világos nappal, mint a hogy tapogat a vak a sötétben.“

*

Mert szeretjük az életet, öregséget óhajtunk, de mert félünk a haláltól, rettegünk tőle.

Talmudista.

*) A harag maga szenvedés.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **február végén** lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztatassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre . . . . . 8 frt — kr.
fél évre . . . . . 4 frt — kr.
negyed évre . . . . . 2 frt — kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak

egész évre . . . . . 7 frt — kr.
fél évre . . . . . 3 frt 50 kr.
negyed évre . . . . . 1 frt 75 kr.

*Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Váci-körút 23. sz.*

Naptár.

Vasárnap (1889. márczius hó 10.) 5649. II. adar hó (29-napos) 7., Hétfő 8., kedd 9., szerda 10., csütörtök (Eszter-bőjtnapja) 11., péntek 12., szombat (Sabosz zóchlór — Szóf z'man kiddus l'vónó) 13. napja. Hetiszádra: Czav.

Hazai hírek.

— A pesti zsidó nagy hitközség új kórháza javára a lefolyt héten adakoztak: *Guttman* Zsófia (lovag *Guttman* Dávid neje Bécsben) szülei: *Laczkó* Áron és *Teréz* emlékére: 4000 frtot, *Neuschloss* Emil: 2000 frtot, *Osztrák* Állam Téglatársaság: 1000 frtot.

— A pesti zsidó nagyhitközség évi közgyűlését f. hó 10-én, délelőtt tartotta. Lapunk multheti számában bőven ismertettük az előljáróságnak az 1888. közigazgatási évről szóló jelentését. Hogy az impozáns működés, melyről az számot ad, megtette hatását a közgyűlés tagjaira is, bizonyítja az, hogy a csodálat és hála egy nemével vették azt tudomásul; csodálattal és hálával azon fáradhatlan és buzgó férfiak iránt, kik a hatalmas testület élén állanak és kik azt annyi szeretettel, odaadással és áldozatkészséggel vezetik és céltudatosan fejlesztik. A közgyűlés, melyen 100 községi képviselő vett részt, helyeselte az előljáróság összes javaslatait, melyeket multheti számunkban szintén ismertettünk. Csak az alapszabályok megváltoztatását tárgyazó részhez szóltak hozzá többen. Ennek legfontosabb része, mely arról intézkedik, hogy a jövőben a 201 tagból álló képviselőlet 6, (és nem mint eddig 3) évre fog megválasztatni, de úgy, hogy minden 3 évben a tagok fele (sorhuzás utján) kilép — ellenmondás nélkül lett elfogadva. **Dr. Schreyer** Jakab az előljáróságot is 6 évre ohajtaná megválasztatni, mire **Tenczer** Pál kifejtette, hogy nagy szivesen hozzájárulna kétszer 6 évhez is, ha tudná, hogy mindig a mostani elnök (éljenzés) és előljárók (éljenzés) állanak a község élén, de minthogy nem lehet tudni, kik lesznek a jövőben a község vezetői, jobb, hogy ha megmaradnak a 3 év mellett, és ebben az értelemben döntött is a közgyűlés. Egyéb pontokhoz hozzá szólottak **Dr. Vidor** Zsigmond, **Dr. Ullmann** Sándor, orsz. képviselő, **Dr. Bóke** Gyula, egyetemi tanár és **Dr. Neumann** Antal, kik azonban az elnökölő **Wahrman** Mór, orsz. képviselő által adott felvilágosítások után belényugodtak a **Dr. Goldziher** Ignác főtitkár által felolvasott javaslat szövegezésébe. A pontnál, hogy a javított alapszabályok szerint az időközben működni megszűnt képviselők helyett a póttagokat a legközelebbi közgyűlés választja meg a még hátralevő időtartamra — **Dr. Neumann** Ármin orsz. képviselő indítványozza, hogy az esetleg támadó hézagok betöltésére vá-

laszszanak inkább előre póttagokat, vagy maradjanak a hézagok betöltetlenül a következő választásig, vagy bocsássák az illető tagokat általános választás alá; mert a javaslat a választók jogainak csorbitását jelenti.

Mandl Mór szintén ebben az értelemben nyilatkozik és ajánlja, hogy a hézagok inkább betöltetlenül maradjanak; ugyanilyen szempontból szólt dombóvári **Dr. Schulhof** Géza is. Elnök szavazás alá bocsájtja a kérdést, és a többség a mellett határozott, hogy az időközben támadó hézagok betöltetlenül maradjanak. A pénzügyi osztály elnöke került most választás alá. Ezen osztály élén bold. **Strasser** Alajos állott, halála után az osztályt az alelnök, **Pfeiffer** Ignác vezette, — mint **Wahrmann** hitk. elnök kifejezte — nagy szakértelemmel, buzgósággal és odaadással. A közgyűlés erre **Pfeiffert** egyhangulag választotta meg a diszes helyre. Ugyancsak egyhangulag választotta meg **Jellinek** Henriket, a budapesti közuti vasut vezérigazgatóját és **Ehrlich** Móses, földbirtokost választmányi tagoknak. **Dr. Décsey** Zsigmond, kuriai bíró az ülés végén a közgyűlés nevében meleg szavakban köszönetet mond **Wahrmann** Mór elnöknek, ki páratlan erélyvel és bölcs körültekintéssel vezeti e nagy hitközség ügyeit (lelkes felkiáltások: Éljen az elnök!) és köszönetet **Deutsch** Sámuel, **Schweiger** Márton, **Adler** Lajos és **Nagel** Ármin előjáróknak, kik oly méltón töltik ki helyüket és oly odaadással felelnek meg magasztos feladatoknak. (Hosszantartó éljenzés.) **Wahrmann** köszönetet mond a saját, mint előjárótársai nevében. Élte egyik legszentebb feladata — ugymond — hogy e nagy hitközség felvirágoztatásában része legyen, hogy ezen az uton szolgálatot tehessen felekezetének. (Zajos éljenzés). — A folyó év november havában történő nagy választások vezetésére a következő tagok küldettek ki: A választmány részéről megválasztott tagok: **Baumgarten** Lajos, **Bloch** Mór, **Deutsch** Simon, **Fleischl** József, **Grünbaum** Miksa, **Keppich** Lipót, **Mandel** Ignác J., dr. **Neumann** Antal, **Schlesinger** Ignác és **Tenczer** Pál. A képviselőtestület által választott tagok: **Adler** Gyula, **Beer** Salamon, **Bettelheim** Miksa, hatvani **Deutsch** Sándor, **Fleischmann** Ede, **Fürst** Jakab, **Leitesdorfer** Lipót, **Pollak** Manó, **Steinitz** Adolf, **Weiner** Károly.

— **Az ó-budai zsidó hitközség** szép ünnepélyt ült e hó 4-én. A hitközségnek egyik régebbi gyűlése alkalmával határozatba ment, hogy ama kiváló érdemek méltánylásául, melyeket a hitközségnek évek hosszú sora óta elnöke: **Stern** Mihály, a hitközség ügyei körül szerzett, a nevezettnek olajfestésű arcképét elkészíttetik és a hitközség üléstermének falára függesztik. A most elkészült kép ünnepélyes leleplezése a fenti napon ment végbe. Ez alkalomból az ünnepély színhelyén Ó-Buda összes értelmisége megjelent, továbbá az ünnepelt számos tisztelője és barátja a főváros többi kerületeiből is részt vettek az ünnepélyen. Bevezetésül az ünnepélyt rendező bi-

zottság elnöke, dr. **Tatay** Adolf emelt szót, s osztatlan figyelemmel kísért szép magyar beszédben fejtegette az ünnepély jelentőségét és az ünnepelt érdemeit. A tulajdonképi ünnepi beszédet dr. **Klein** Gyula, ó-budai főrabbi tartotta. Jól át gondolt, mesteri szerkezetű beszédben, melyet hazafias szellem lengett át, rajzolta a szónok **Stern** Mihály tevékenységét, aki 1862, vagyis közel 27 év óta, rövid megszakítással viseli a hitközség elnöki tisztét. Kiindulva abból a mondásból, hogy mióta a hizelgés és önző tömjénezés annyira lábrakapott, fölötte nehéz megkülönböztetni a valódi érdemet, áttért szónok ama zárandok allegóriájára, a ki egy izben azt kérde a gyümölcsfától, miért nem okoz nála zajt az, ha a szél mozgatja leveleit, holott az erdő fái ilyenkor ugyancsak zagnak. Ehhez fűzve az ünnepi szónok szépen ecsetelte, hogy az ünnepelt tevékenysége is bőséges gyümölcsöket termett, anélkül, hogy zajt igyekezett volna kelteni. Üdvözlő beszédet tartottak még: **Ehrlich** Sámuel, a község és a „Chevra Kadisa“; **Végh** János, az iskolaszék, és **Kaiser** Sámuel a községi hivatalnokok nevében, miközben a **Laub** Fülöp által készített, kitünően sikerült arckép lelepleztetett. A lélekemelő ünnepély a megtiszteltnek megindult hangon elmondott köszönő szavaival végződött.

— **Egy magyar tudós kitüntetése.** Jeles orientálistánkat, dr. **Goldziher** Ignácot, a keleti nyelvészet terén szerzett kiváló érdemeinek elismerésül a haagai kir. németalföld-indiai társaság kültagjává választotta.

— **Rusztí Ruszt Bernátnak**, fővárosunk eme kiváló polgárának az Osztrák-Magyar-Bank főtanácsosává történt újból való megválasztását, Ő felsége, a király megerősítette.

— **Davitso Haim Salamon**, szerb alkonsul urat Budapesten a belgrádi külügyi kormány a római szerb követség titkárává nevezte ki. Davitso ur, kinek egyik szép novelláját lapunk mult évi folyamában **Strausz** Adolf ur fordításában közzétettünk, s ki egy előkelő spanyol zsidó család ivadéka, a szerb fiatal diplomaták egyik legtehetségesebbike.

— **A hazafias magyar zsidók.** Kun-Szent-Miklóson a napokban több orsz. képviselő jelenlétében népgyűlést tartottak a véderőtörvényjavaslat 25. §. ellen. A népgyűlés után adott banketten **Nemes** Nándor gróf szép beszédben emelte ki a magyar zsidóságnak mindenkor bebizonyított hazafiságát és a magyar zsidókért üritette poharát.

— **Zsidó akadémiai tag székfoglalója.** **Halász** Ignác dr. székesfehérvári főreáliskolai tanár, nagyhirű nyelvész, kit az elmúlt nyáron választott meg a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává, e hó 4-én tartotta meg székfoglalóját, mely alkalommal a lapp nyelvről értekezett A fiatal tudós felolvasását nagy tetszéssel fogadták. Halász nagy érdemeket szerzett magának a finnugor összehasonlító nyelvészet terén, s tanulmányozás céljából több izben utazott a lappok között.

— **Donáth Gyula** ismert fővárosi szobrászt, hitsorsosunkat, bizta meg egyhangulag a képzőművészeti társulatnak *Keleti* Gusztáv elnöklete alatt kiküldött bizottsága a *Huszár* Adolf sírján felállítandó emlék elkészítésével. Donáth tervezete, mely a műcsarnokban látható, merész phantasiája által tűnik ki. Párkát ábrázol, mely kereszthez támaszkodva gyászol.

— **Delitzsch Ferencz Lőw Lipót műveiről.** Dr. *Lőw* Immanuel, szegedi főrabbi, atyjának *Lőw* Lipótnak általa legutóbb kiadott gyűjteményes műveit megküldte *Delitzsch* Ferencznek is, a ki csak nemrég okozott méltó feltűnést egy lapunkban is bíralt röpiratával. A nagynevű német tudós dr. *Lőwhöz* intézett köszönő levelében többek közt ezeket írja: „Sie haben mir durch den als Geschenk zugesandten Sammelband mit den Abhandlungen Ihres auch mir wie Tausenden unvergesslichen Vaters eine grosse Freude gemacht. Ich lege grossen Werth auf Alles, was er geschrieben, und kann es gar nicht verwinden, dass mir seine im Buchhandel vergriffene Artikel über die Schreibequisiten abhanden gekommen. Vollständig den Ben Chananja zu besitzen, war eine meiner heissesten, aber unerfüllt gebliebenen Wünsche.“ (Nagy örömet szerzett nekem az ajándékba küldött gyűjteményes kötettel, mely előttem úgy, mint ezerek előtt feledhetlen atyjának értekezéseit tartalmazza. Igen értékesnek tartom mindazt, amit ő irt, és nem tudom eléggé sajnálni, hogy a könyvárusoknál már elfogyott cikkei a graphikáról elkallódtak tőlem. A Ben Chananját egész terjedelmében birni, egyik leghőbb, de teljesületlen maradt kívánságom volt.)

— **Jubilaeum.** *Rosenberg* Lipót, az aradi zsidó hitközség főjegyzőjének lapunk egyik közelebbi számában jelzett 40 éves hivatali jubilaumát f. hó 3-án nagy ünnepélyességgel ülték meg Aradon *Rosenberg* ez alkalomból számos és élénk ovációban részesült. Dr. *Rosenberg* Sándor, az aradi hitközség kitűnő főrabbi mélyen megható meglepetést készített az ünnepeltnek, őt a jubilaumot megelőző napon (szombaton) a thórához hivatván fel, ott a legérdemesebb férfiakra mondatni szokott áldásban részesítette. A jubilaum napján, valamint az ezt követő napokon számos küldöttség, — köztük a hitközség számos előkelő tagja, — tisztelgett az ünnepelnél, s a hitközség nevében annak elnöke *Bing* Vilmos intézett hozzá érdemeit melegen méltányló, sikerült beszédet.

— **Felolvasás.** *Mezei* Ernő, ismert kitűnő publicistánk, lapunk kiváló munkatársa, márczius hó 3-án fölötté érdekes felolvasást tartott a *békés-gyulai* kereskedőifjak társulatában. A felolvasást, melynek czime volt »Nők az alkotmányban,« *Békés-Gyula* város értelmisége nagy számmal hallgatta meg s kivált annak költői részletei és hazánk közéletét érintő szellemes megjegyzései sűrű tetzésben részesültek. A felolvasást társas vacsora követte, melyen *Mezey* Ernőt többször köszöntötték fel.

— **Tempora mutantur.** *Krausz* Lajos orsz. képviselőben, úgy látszik, meg van az a tehetség és határozott akarat, hogy a legdühösebb antiszemita kerületeket és

képviselőket meghódítsa. A duna-szerdahelyi kerület elég tanubizonyosságot tesz erről. És ime most a duna-szerdahelyi győzelem csodájához egy újabb csoda csatlakozik. Alig akartunk szemeknek hinni, mikor elolvastuk. *Krausz* Lajos „kompániába“ lép — *Szalay* Imre orsz. képviselővel, a hírneves antiszemitaival, hogy egy helyi érdekű vasutat építsenek „viribus unitis“. Négy év előtt még a legmerészebb phantasiájú ember sem mert volna ilyen álmodni. Bizonyára többen akadnak olvasóink közül, kik ezt az igazán valószínűtlennek látszó hirt nem fogják elhinni, s azért ide iktatjuk a „Budapesti Hirlapnak“ erre vonatkozó passzusát: „Előmunkálati engedély iránt adtak be ma kérvényt *Szalay* Imre és *Krausz* Lajos orsz. képviselők *Baross* Gábor közlekedéstügyi miniszterhez. Az építendő helyi-érdekű vasut a déli vasut mentén *Lölle-Kaposvár-Bárcs* vonalon fog vezetni.“ Mit szólnak ehhez a lölleiek?

— **Jótékony alapítvány.** Keszthelyen köztisztletben álló hitsorsosunk, *Baronyi* B. Ignác a Keszthelyen fennálló tanintézetek javára 3000 frtos alapítványt tett.

— **A szegzárdi izr. templom-építési** alap javára f. hó 19-én gazdag műsorozatu felolvasás, hangverseny és zártkörű táncszertély fog tartatni. A hangversenyen többek közt *Fáy* Szeréna k. a., a nemzeti színház jeles tagja is közreműködik, a felolvasást pedig *Pulszky* Ferencz, a m. nemz. muzeum igazgatója tartja.

— **Páparól** közli velünk ottani levelezőnk, hogy ott általános az hirlik, hogy a *nyitrai* izr. hitközség dr. *Breuer* Salamon pápai főrabbit készül megürült rabbinatusi székébe meghívni. Levelezőnk ezzel kapcsolatban kiemeli, hogy a nevezett főrabbit már több izben igyekeztek nagyobb hitközségek rabbijoknak megnyerni, ő azonban mindeddig tántoríthatlanul ragaszkodott most elfoglalt állásához. Esetleges távozása érzékeny veszteség volna a pápai hitközségre nézve.

— **A siófoki izr. nőegyletnek** 1888. évről szóló jelentését vettük. A tagok száma az elmúlt évben 64 volt. Mint a *Rónai* Adolf által szépen összeállított titkári jelentésből látjuk, az egylet 563 frtnyi készpénz vagyonnal rendelkezik. Tagsági díjakból 291 frt folyt be. Heti segélyezésekre a derék egylet 155 frtot költött; iskolás gyermekeknek, könyvekre és ruhára 89 frtot áldozott. A különféle segélyezések 245 frtra rugnak. Az egylet élén *Koppstein* Jetti elnök áll.

— **Eljegyzés.** Dr. *Feleki* Miksa, Fehérmegye tiszt. főorvosa egyetlen leányát, *Ludovika* kisasszonyt *Lovasberényből* eljegyezte *Augenfeld* Leo ur, a Magyar Általános Hitelbank hivatalnok Budapestről. A menyasszony, ki Fehérmegye egyik legszebb leánya, lapunk nagybecsült három dolgozótársának: Dr. *Feleki* Hugó orvos, Dr. *Feleki* Béla ügyvéd és *Feleki* Sándor író uraknak nővére és Dr. *Baron* Iónás, egyetemi m. tanár, a nagyhirű sebészorvos és lapunk meleg barátjának testvére leánya. Szívvel üdvözljük a boldog jegyeseket és nagybecsült családjukat.

Külföldi hírek.

— **Az osztrák izr. siketnémák intézetének** 35-dik évi jelentése a nemes célú, intézet emelkedéséről tesz tanubizonyságot. Az elmúlt évben a tagok száma 75-tel szaporodott. Az intézet különösen nagylelkű hölgyek gyűjtései által jelentékenyen gyarapodott vagyoniilag. Az eddigi érdemes igazgató, *Deutsch* Joel császári tanácsos ez állásától visszalépett és helyét *Brunner* Móríc dr. foglalta el. Az elmúlt évi bevétel 39.008 frtot, a kiadás pedig 37.058 frtot tett ki, s így a pénztári maradvány 1950 frt. A mintaszerű vezetésért a főérdem *Schlesinger* Julia asszonyt, a tiszteletbeli elnököt illeti. Összesen 92 növendék részesült ellátásban és oktatásban; közöttük 56 fiu és 36 leány. *Tíz növendék ellátási költségeit a magyar-izraelita iskolaalaptól fedezték.* Hogy került ez a tíz magyar alapítvány a bécsi orsz. izr. siketnémák intézetébe, annak egy kis története van. *Haynau* az absolutismus alatt 1.300,000 frtnyi hadisarczot vetett ki a magyar zsidókra „rebellis“ viselkedésük miatt. Ezen összeget később izr. kulturális célokra fordították, s az osztrák helytartótanács a „Gesamtreich“ értelmében husz alapítványt tett ez összeg egy részéből a bécsi izr. siketnémák intézetében, husz növendék részére. Az izr. országos irodának az utolsó években lassanként sikerült a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minister segítségével tíz alapítványt a budapesti orsz. izr. siketnémák intézetének, mert jogosan csak magyar zsidó intézetet illetnek, visszahódítani. A többi tízre nézve többszöri kérvényezése daczára is az eredmény nem volt sikeres. Hogy még most is a bécsi izr. siketnémák intézetének kezében van a tíz magyar alapítvány, ebben nagy „érdeme“ van a magyarországi orthodox izr. irodának, mely megfoghatatlan okokból, mindannyiszor a hányszor az orsz. izr. iroda kérvényezett az alapítványok jogos visszaadása ügyében, ellenkérvényt adott be, hogy az alapítványok továbbra is Bécsben maradjanak. Nem kutatjuk, milyen indító okok vezérlik az orth. izr. irodát, de ez mindenestre oly eljárás, mely méltán megérdemli, hogy megbélyegeztessék.

— **Az olasz felsőházban** ez idő szerint öt zsidó szenátor ül, névszerint: *Artom* Isacco, *Massarani* Tullo, *d'Ancone* Samsone, *Ascoli* Isaia és *Parento* Cesare. Ez utóbbi rövid idővel ezelőtt nyerte kineveztetését. Egyike Olaszország legnevesebb jogtudósainak és egy jámbor chioggiai családból származik. Atyja, *Parento* Moise 1868-ban halt meg Chioggia városában, melynek akkor előljárója volt. Méltó egyébiránt a megemlézésre, hogy az olasz zsidóságnak a keresztény lakossághoz való számarányához képest mindössze egy fél hely illetné meg a zsidókat a senatusban.

— **Olaszországi zsidók kitüntetése.** Az olasz hivatalos lap, a „Gazzetta Ufficiale“ ismét több kiváló hitsorsosunk kitüntetését jelenti. *Cohen* G. lovag, Genua községének elnöke, a „Corona d' Italia“ című rend tisztjévé neveztetett ki. Egyidejűleg *Massarani*, a senatusban ülő hitsorsosunk, a „San Maurizio e Lazzaro“ rend kormány-

zói keresztjét kapta, ami az Annunciata-rend után a legmagasabb kitüntetés Olaszországban. Az említett hivatalos lap továbbá két zsidó vallásu egyetemi tanár kineveztetésének hírét hozza. Az egyik *Fano* Giulio, a hirneves liguriai orvos, ki a genuai egyetem rendes tanárává lett, a másik *Pugliese* Alberto, ki a pisai egyetemen a physika tanszékére hivatott meg.

— **Furcsa eset.** A mainzi „Israelit“ című ujságban olvassuk a következőt: „Néhány nap előtt egy titokzatos pört tárgyaltak Boroszlóban, mely itt is nagy feltűnést kelt s a napi sajtóban élénk megbeszélés tárgyát képezi. Sajátságos esetről van szó. A boroszlói rabbi-szeminarium egyik növendéke, *Bernstein* Miksa, mint maga is bevallja, egy volt gyógyszerészsegéd nyolcz éves fiát szobájába csalta, és ott, a fiu állítása szerint, ezt egy bizonyos tagján több késszurással megsértette s az előszívó vérceppeket itatós papirossal felfogta. A vádlott e tettet határozottan tagadja; ha mégis megcselekedte, ugy bizonyára az elmezavarodottság egyik rohamában történhetett. Az államügyész az erkölcs elleni büntény vádjától elállott, de indítványozta a testi sértés miatt való elítélést és a vádlottnak azonnal történendő elfogatását. *Sternberg* dr. védőügyvéd a felmentés, vagy igen kis büntetés kimérése mellett szólott, a mennyiben kimutatta, hogy a gyermek elbeszélése, a megsebesítést és a vércepek felfogását illeti, nem hihető, mert *minek kellett volna a vér a vádlottnak?* Ha azonban a gyermek szavainak hitelt is adnak, ugy tekintetbe veendő, hogy a sértés igen csekély volt, s e miatt enyhébben ítélendő meg az eset. Alig öt percnyi tanácskozás után az elnök kihirdette az eredményt, mely szerint a gyermek vallomása hitelesnek vétetik s a vádlott, testi sértés büntette miatt, tekintve annak közveszélyes voltát, három havi börtönre ítéltetik el. Ez röviden a tényállás. Most az a kérdés merül fel, vajon ezen büntett valóban megtörtént-e? Vajon a nyolcz éves gyermek vallomása oly absolute hitelt érdemlő-e? Vajon nem lehetséges-e, hogy a gyermekkel addig hitték el az esetet, a mig ő azt hitte, hogy valóban megtörtént? Vért nem láttak, metszett sebekre nem akadtak, miért veendő tehát a gyermek vallomása oly biztosnak? De föltéve, hogy megtörtént az eset, nem történhetett-e önkivüli állapotban? Mi célból tette volna azt Bernstein? Egy régi római biró, Cassius, minden pernél kérdezte: cui bono? (kinek javára?) Ugy mi is kérdezzük: Mi célja lett volna vádlottnak, mit ért volna el vele? Talán egy erkölcs ellenes élvezet után való pillanatnyi vágy, talán undorító érzékiség szolgált tette alapjául? Akkor sem tekintendő az egész másnak, mint egy siheder gaztettének, melyet egy becsületes ember sem fog védeni, vagy szépítgetni; akkor egy oly büntett volt, melyet a zsidó vallási törvények s azoknak követői fognak első sorban felháborodással elítélni. De valóban hihető-e egy oly ifjuról, ki az isteni törvényekkel foglalkozik, hogy ily büntettet fog véghez vinni, mikor tudhatta, hogy gonoszságának napvilágra kerültével jövőjét semmisíti meg? Ép ezért az a véleményünk, hogy ha a tettet valóban

véghez vitte, azt csak az örülés egy rohamában cselekedhetette. Ezen véleményen vannak a keresztény liberális lapok is. Az antiszemita lapok élükön a „Staatsbürger Zeitung“, elég vakmerők „rituális gyilkosságról“ „keresztény vérről“ és „Tisza-Eszlárról“ szólni. Valóban az antiszemita gyűlevész nép elvetemültsége szükséges ahhoz, hogy a „rituális gyilkosság“ veres rémét a falra rajzolják, midőn egy örült egy kis gyermeket egy kissé megsért; a germán faj ama „lovagjainak“ gazsága szükséges ahhoz, hogy a történelem legmérgesebb és leghazugabb vádjait újból fölelevenítsék. A Bernstein-féle esetről minden elfogulatlan úgy fog ítélni, hogy az kétes. De ha további bizonyítékok megerősítenék, hogy a vádlott csakugyan bűnös, akkor örvendeni fogunk rajt, hogy egy elvetemedett ember elvette méltó büntetését. A „rituális gyilkosság“ fölemlítése újból illusztrálja a german rágalmazás és vádolás művészetét. Senkisémm állította, hogy a zsidók között csak *angyalok* vannak, de vajon azért ellenfeleinknek *örögöknek* kell-e lenniök?“

— **Hollandiából** egyik ünnepelt hitsorsosunk méltán megérdemelt kitüntetésének híre érkezik. *Asser* tanárt Vilmos hollandi király ő felsége ugyanis a külügyi ministerium első tanácsosává és a rajnai hajózás főfelügyelőjévé nevezte ki.

— **A hollandi journalistika** élén álló «Het Weckblad van het Recht» című folyóirat, a hollandi törvényhozás organuma, ez év elején lépett 51-ik évfolyamába. Első kiadója hitsorsosunk, az elhunyt A. de Pinto volt, s a lap megindításakor kivüle még három zsidó vallásu tagja volt a lap szerkesztőségének és kiadóhivatalának. Ez idő szerint e lap főszerkesztője hitsorsosunk A. A. de Pinto, ki a hollandiai hírlapirodalom terén már eddig is halhatatlan érdemeket szerzett.

— **Abdul Hamid**, török szultán nagylelkű adományáról tesz jelentést a konstantinápolyi sajtó. A fenkölt lelkű uralkodó a Konstantinápolyban fenálló «Or-Chajim» nevű zsidó kórháznak magánkincstárából 3000 piasztert adományozott és megengedte, hogy a nevezett intézet javára nagyszabásu ünnepély tartassék. A rendkívüli anyagi sikerrel végbement ünnepélyt hitsorsosunk, *Strausz*, a magas portánál alkalmazott amerikai követ, kiváló ügyesen rendezte, s azon a török főváros közönségének színejava jelen volt.

— **A tunisi** „Alliance-iskola“ érdemekben gazdag igazgatóját, *Cazés* Dávidot a tunisi francia kormányzó, a nevelésügy terén szerzett bokros érdemeiért a becsületrend keresztjével tüntette ki. Kitűnő hitsorsosunknak eme megtiszteltetését Tunis egész közönsége élénk megaláztatással üdvözölte.

— **Zsidó békebarátok.** Párisban e napokban jelent meg az 1889-ik évre szóló „Almanach de la paix“ (Béke-évkönyv.) mely többek közt két kiváló békebarátról emlékszik meg rendkívül rokonszenvesen, u. m. a nemrég elhunyt *Isidore* rabbiról és *Richard* Henryről. Az első már 1867 ben megalapítá a „Nemzetközi és állandó békeszövetség“-et, mely ujabban a „Békebarátok francia

egyesületé“-vé változott át. A nemesszivü emberbarát élte végső pillanatáig sem adta fel a reményt, hogy eljövend a nap, a melyen minden földi ember egy nagy testvéri szövetségben egyesülve leend.

— **A franciaországi klerikális sajtó** Rudolf trónörökös gyászos elhunytát szintén sietett antiszemita czélokra kiaknázni. A kiméletlen és otromba támadások jellemzéséül elég megemlitenünk, hogy a „Le Monde“ czinü lap neki megy *Hirsch* Móricz bárónak, azzal gyanusítván őt, hogy már a hetvenes években össze akarta házasítani a boldogultat egy szép zsidó nővel (!) ekkép igyekeztén őt az „Alliance Israélite eszközévé tenni.“ — Még tovább megy az „Univers“, mely azzal a nevetséges koholmánynyal áll elő, hogy a szerencsétlen *Veisera* bárónő . . . zsidó származásu, holott tudvalevőleg buzgó katolikus család sarja. Különben röstelkedve kell bevallanunk, hogy a magyar antiszemita »sajtó« sem maradt hátra abban a szégyenletes törekvésben, mely az elhunyt fenkölt lelkü királyi sarj emlékét minden módon bemocskolni sietett, s nálunk is épen egy katolikus lelkipásztor vállalkozott erre a czudar szerepre.

— **Magyar származásu zsidó író kitüntetése a külföldön.** *Drezdában* élő hazánkfia, dr. *Kohut* Adolf, a német irodalom terén szerzett kiváló érdemei folytán a szász-altenburgi hercegtől „a művészet és tudomány aranykoronás érdemérmét“ nyerte. A jeles író megbecsülhetlen szolgálatokat tett hazai irodalmunknak azáltal, hogy ennek rendkívül nagyszámú kiváló termékét sikerült fordításban megismertette a német közönséggel.

— **Egy magyar zsidó Amerikában.** New-Yorkban nemrég készült el az új „Amberg-színház“, melynek szépségét, pompáját és gyönyörű technikai kivitelét nem győzi eléggé magasztalni a new-yorki sajtó. A műépítészeti remeknek egy magyar származásu zsidó, *Stein* G. Tivadar a mestere, ki tanulmányait részben hazánkban, részben a bécsi műakadémián, *Hanzen* báró vezetése alatt végezte.

— **Egy emberbarát ünnepeltetése.** Berlinben *Bodenstein* M. J. m. hó 20-án ünnepelte 70-ik születésnapját s ez alkalomból a jótékonyágáról messze földön híres aggastyán egyesek és testületek részéről számtalan ovációban részesült. Az ünnepély emlékére a nemes emberbarát tetemes összegü adományokat juttatott Berlin összes jótékony-intézeteinek.

— **Zsidó vallásu polgármesterek Ausztráliában.** Ausztrália *Nord-Dunedin* és *Chrischurch* városában a városi képviselőtestületek élére és polgármesterré egy-egy hitsorsosunkat *Myers* S. S.-et és *Louisson* Károlyt választották. Az előbbi régóta szerepel a nyilvános élet terén, s több előkelő állást tölt be. Többek közt elnöke a dunedini iparbanknak és tagja az otagoi kikötői-kormányzóságnak.

— **Irland** egyik legkitűnőbb fiát, *Solomons* E. Mauricet, Dublinból, Irland helytartó-lordja a Londonban székelő közbiztonsági bizottság tagjává nevezte ki.

SZEFFORISZ és RÓMA.

Történeli regény a negyedik századból.

Két részben.

36.

Írta: **Dr. Philippson Lajos.**

— Első rész. —

S z e f f o r i s z .

A támadás oly hirtelen és oly nagy erővel történt, hogy a megrohantaknak sem idejük, sem terök nem volt, hogy fegyvereiket kellőleg használhatták volna. A támadóknak hatalmas csapásai alatt sokan elesetek, a többiek pedig a zsinagógába menekültek, segélykiáltásaikkal iszonyu rémületet gerjesztve társaik között. Midőn ezek megtudták a futás okát, előre rohantak, de egy hatalmas nyilzápor visszaüze őket. A tiszték visszavonulást vezényeltek s belülről nagy sietséggel elzáratták és eltorlaszoltatták a kapukat.

A támadók egy mozdulattal sem akadályozták ezt, de alighogy megtörtént, a nyitott ablakokon mindenfelől égő nyilakat röpitettek az épület belsejébe. A nyilak lángba borították a takarókat és szőnyegeket, úgy, hogy csakhamar óriási füstgomolyok tódultak ki az ablakokon, jelezvén a künnlevőknek, hogy cselük sikerült. Erre a rómaiak gyorsan elhánták a torlaszt, kinyitották a kapukat, s a kétségbeesés minden heve és erejével kirohanást intéztek. De a kijárást roppant tömeg felhalmozott kő és gerenda zárta el, s mögöttük beláthatlan tömeg felfegyverzett ember várakozott, ami a menekülést lehetetlenné tette.

Ez idő alatt egy másik csapat a földalatti uton a kastély felé vonult, élén a rettenthetlen Amnonnal. Szivesebben lett volna Patrika e helyen, de neki ma nem volt szabad onnan hiányoznia, a hol a legnagyobb volt a veszély, és mindenkinek szeme csak őt kereste. A toronyhoz érve, eltávolították a gerendákat, fölemelték a padlót, s a nyiláson fölhatolva, csakhamar megtalálták a toronynak az udvarra nyíló kijáratát. Ezt némi erőfeszítéssel feltörve, kirohantak, a künnlevő öröket és katonákat harczképtelenné tették s lefegyverezték, és keresztül-kasul járták a kastély minden zugát, az ellenállókat kimólet nélkül leütve. A sebesültek és küzdők kiáltásaira a kastély egy-egy szögletében össze-összeverődött egy kis csapat, hogy szembeszálljon az ellenséggel. De a zsidók tulnyomó ereje és harci heve mihamar teljesen legyőzték az ellenséget, mely egy szálíg elesett iszonyu csapásaik alatt.

Amnon gondja elsőben is arra irányult, hogy Mirjamat megtalálja és kiszabadítsa. Toronyról-toronyra, bástyáról-bástyára futott, mignem végre a legrejtettebb és leghátulsó kis udvarban levő apró toronyszobában megtalálta Mirjamat, ki elgyöngülve és csaknem eszméletlenül feküdt a földön. A folyton

növekvő és közelgő harci zaj igen megrémítette a meggyötört fiatal leányt, s alig volt képes a történeteket felfogni, midőn Amnon karjaiba vevé és a szabadba vitte.

A kastély kapui felnyitak, a felvonó hidak csörömpölve ereszkedtek alá és azokon a győzelemittas küzdők csapata bevonult a magas kőfalak közé. Élükön egy fiatal ember sietett gyorsított léptekkel előre. Testét pánczéling takarta, fejét vas-sisak fődé, s jobbájában véres kardot tartott. Patrika volt. Még el sem ért a kastély kapujához, midőn Amnon, Mirjammal karjaiban megjelent. Patrika keze elejté a kardot és Amnon kitárt karjaiba tette a leányt, mondván:

— Ime, itt van Mirjamod! . . .

Szefforisz férfiainak győzelme teljes volt. Áldozatul hozták gyönyörű zsinagógájukat. De midőn bealkonyodott, tűzszlopként lobogott föl a magas égre, győzelmet és szabadságot hirdetve az egész országnak. Csakhamar hegytetőről-hegytetőre, magaslatról-magaslatra szálltak a tűzjelek és minden város férfiai fegyvert ragadtak. A római megszálló katonaságot, élet-halál-harcz közepette, itt kevesebb, amott több áldozattal legyőzték. Pár nap múlva nem volt többé római katona Galiläa földjén.

Szefforisz tanácsa, az agg rabbi Jose, elnöklete alatt elhatározta, hogy eme rendkívüli körülmények között Mirjam, atyjának halála daczára, házasságra léphet Patrikával. Csöndes, zajtalan volt az ünnep, az öröm kelyhe fájdalom és búval volt koszoruzva de egyszersmind telve bensőséggel, telve édes bizalommal az Ur segélyében.

(Folytatása következik.)

Szerkesztői üzenetek.

Achitófél. Bennünket is mélyen megrendített a hír. Még egy hónapja sem mult, hogy nálunk járt szegény barátja. Akkor még egészen rendesen beszélt s misem látszott meg rajta; s most már — egy kötet verset számdékszik kiadni! . . . .

Sz. K. urnak T—a Eső után sincsen mindig köpeny, hanem van, igenis, — sár . . . .

Szatmár. Nem osztjuk nézetét. Sőt meg vagyunk győződve, hogy a gyermeket körülmetéltetése daczára kereszténynek fogja mondani az ítélet. Budapest város tanácsa és később a miniszter is sokkal különb esetben rendelte el egy zsidó fiugyermek megkereszteltetését. A gyermek, ugyanis született mikor zsidó anyja már 4 év óta nem élt együtt kikeresztelkedett férjével. Az anyja megnevezte a gyermek atyját, ki zsidó. Ez elismerte az apaságot, míg a kikeresztelkedett férj tiltakozott az ellen, hogy őt a gyermek apjának tartsák. Az ítélet mégis a gyermek megkereszteltetését rendelte el. Az országos törvény ugyanis elfogadta a római jog elvét: „Pater est,

quem nuptiae demonstrant, mater certa est.“ (Atyának azt tekintik, kire a házasság mutat, (azaz a férj,) az anya, az biztos.) És minthogy a férj, kire a törvény az apaságot rátukmálja, keresztény, meg kellett kereszteltetni felesége gyermekét, mert a hazai törvények szerint keresztény embernek nem lehet zsidó gyermeke. Itt sokkal egyszerűbb az eset. A férj, kit az asszony áldott állapotban otthagytott, s ki kikeresztelkedett még a gyermek megszületése előtt, az apaságot elismeri. A gyermeket ennél fogva, ha körülmetélték is (nem tudva, hogy atyja vallást cserélt) mindenesetre meg fog kelleni keresztelni. A zsidó törvény szempontjából természetesen másképen áll a dolog. Ha zsidó volt az apa, mikor a gyermek megfogamzott, zsidó a gyermek is. Sőt a zsidó törvény zsidónak tekinti az apját is. A katolikus egyház amaz elvét, hogy a keresztelés szentsége eltörülhellen, a zsidóból vette át. A zsidó törvény szerint *zsidó nem szünhetik meg zsidónak lenni*. Ha kikeresztelkedett is a zsidó férj, neje azért újból férjhez nem mehet, míg keresztény férjétől zsidó ritus szerint válólevelet nem nyert; ha a zsidó asszony férje magtalanul halt meg és van egy kikeresztelkedett testvére, az özvegynek attól chaliczáht kell nyernie, másképp törvényes házasságot nem kérhet; dolgokat, miket a zsidónak vallása tilt, nem szabad tétetni kitért zsidóval sem, stb. Musba v'óméd méhár szinai, azaz, az eskü, mely a zsidót hitéhez köti, Szinai hegyénél tétetett le (a szentírás eme szavaiban: a kik itt vagytok és a kik utánaatok fognak következni) az elv, melyből eme törvény kiindul.

* * — **Budapest.** Panaszkodik, hogy szorítjuk. Nincs igaza. Tudjuk, hogy a hegedű sem ad hangot magától, ha meg nem szorítjuk hurjait. —

Sz. A. „A jótékony cél összehozta városunk összes intelligentiáját felekezeti különbség nélkül; a rendezés kitünő volt, és a mulatság minden várakozás fölött sikerült.“ Ezt olvassuk tudósítása bevezetésében. A végén pedig ezt: „Anyagi hasznot a jótékony célnak a mulatság nem hozott.“

„Erkláret mir Graf Oerindur
Diesen Zwiespalt der Natur!“

Czipóra. Tulságos közelség ép oly könnyen ejt optikai csalódásba, mint tulságos messzeség. És ez áll átvitt értelemben is. — A mi B—éket illeti, mi legalább erősen hisszük, hogy mindegyiküknek volt atyja is, anyja is, különben alig részesülnének abban a szerencsében, hogy Nagysád kortársai legyenek. Miután továbbá azt is feltételezzük, hogy Nagysádnak is alig volt több *egy* pár szülőjénél: nem láthatjuk be, miért restellné, hogy «ezek az emberek» a «palota» mellett vetek nyári lakást. — Fogadjja különben hódolatunk kifejezését.

Nagyvárad. Ugyan, ugyan miért szidja Ön Hirsch bárót? hiszen Önnel nem tett jót sohasem? —

Énoch. A hitközségi jegyzőt illeti. — A kérdezett czéget nem ismerjük. — Sturm Albert, a Pester Lloyd szerkesztőségi tagja.

P. R—s urnak —n. Ilyen okoskodások mivel sem jobbak bizonyos szent atyákénál, kik kiokoskodták azt is, hogy az eretnekeket ki kell pusztítani. Pál apostol azt mondta, kerülj a gonoszt. Pál latinul beszélt és a kerülj szót „devita“ kitételrel fejezte ki. Graukopf Erasmus ebből azt okoskodta ki, hogy az apostol tulajdonképen azt akarta mondani, hogy a gonoszt „de vita“ azaz: ki vele az életből; gonosz pedig az eretnek, ergo az eretneket ki kell pusztítani. És vigan pusztították is, a szeretet vallásának a nevében. Tisztelendőség az okoskodás e módját a zsidó községi életbe szándékszik-e áttenni?

Kandidatus. Mitől se tartson. A szentesiek leendő rabbijuknak a lakást esetleg természetben akarják ugyan adni, de azért nem kell majd a szabadban felütnie sátorát. Nem *a* természetben, hanem természetben adják a lakást.

„Szakin m'szukan . . .“ Aláírása mellett is, bélyegzőjén is ott diszlik az «autonon rabbi.» Ez egészen új csoda bogár. Hát a „rebeczen“, az is autonóm?

P. Cs. urnak Bpest. A kritika nem sokat ér ugyan, hanem az életrajz, az csakugyan semmit sem ér. Legjobban írja a goromba levelet. A kedves papának szigorú nevelőt ajánlunk.

Szabadka. Dr. Mezey Ferencz, Fürdő-utca 10.

Szolnok. Köszönet. Legközelebb. Üdvözlét.

Principium. Ez is logika! Egy itteni hirhedt zsugorítól köicsönt kért egyszer szegény szomszédja. — Van egy szegény testvérem, szolt a Harpagon, kit segitnem kell. — De hisz épen ma panaszkodott előttem a testvére, hogy soha egy krajczárral sem segiti. — No látja; ha testvéremem nem segitek, hogy segitenék magán! — Látja tehát, hogy itt is vannak olyan bölcs férfiak.

הבב

A közeledő Peszach-ünnep

alkalmából van szerencsém a t. közönség szíves tudomására hozni, hogy helyben a mult évben augusztus havában

király-utca 3. sz. a.

izraeliták számára való árúczikkkel dúsan felszerelt

könyvkereskedést nyitottam.

Gyakorlottságom és összeköttetésem, melyeket 24 évi működés folytán szerezttem, azon szerencsés helyzetbe juttatnak, hogy nálam mindennemű, a vallás-szertartáshoz tartozó czikkek, valamint *völegények* és *menyasszonyok* számára **imakönyvek**, ugyszinte a legjobb minőségű selyem és gyapju **Taliszek** és a hozzá való arany vagy ezüst *paszomány*, a legpompásabb kiállításban és legjutányosabban számított árak mellett a t. közönség rendelkezésére állanak.

Szzives megrendeléseket utánvét mellett a legpontosabban és legtelkiismeretesebben teljesít

Schwarz Ignác

király-utca 3. sz. alatt.

Pályázat.

A szentesi zsidó hitközségnél **rabbi** állásra ezennel pályázat nyittatik.

Megkívántatik magyar honosság, magyar hitszónoklat, hitoktatásra, rabbi teendők végzésére való képesítettség és jogosultság, valamint a törvény követelte egyéb kvalifikáció.

A budapesti rabbi szemináriumot végzettek, vagy bölcsész-tudori oklevéllel bírók elsőbbségben részesíttetnek.

Díjaztatik **1200** forint évi fizetés-, **200** forint lakbér-illetményrel, valamint az anyakönyvi kerület által szabályozott és egyéb szokásos díjakkal; a lakás esetleg természetben adatik.

Próbaszónoklatra csakis a meghívandók bocsátatnak, kik magyar és német hitszónoklatot tartoznak előadni, az utazási költségek csak a megválasztottnak térítettnek meg.

A pályázati határidő 1889. évi április hó 1-én jár le, a teljesen felszerelt pályázati kérvények alólírott elnökséghez küldendők be.

Kelt Szentesen, 1889. évi február hó 14. én.

Freund Márk,
hitk. jegyző.

Dr. Poláček Albert,
hitk. elnök.

Pályázat

templom-építésre.

A **nagyszombati** zsidó hitközség elhatározta, hogy a tavasz kezdetével új templomot fog felállíttatni. Az építésre vállalkozók az építési terveket, költségvetéseket és építési feltételeket a hitközség irodájában megismerhetik. Ajánlatok, melyek 50 kros bélyeggel látandók el, **márczius hó 20-áig** nyújtandók be a hitközség előljáróságánál.

Nagyszombat, 1889. márczius 5.

Diamant Ferdinánd,
hitk. elnök.

Pályázat.

A **szászvárosi** izr. hitközségnél 1889. május 1-étől a következő állomások töltendőek be:

a) בעל תפילה שׁוׁיב וקורא, kinek elismert tekintélyű rabbiktól קבלות-ai vannak. Évi javadalmazás: **300** frt, egész sechita és egyéb előnyök.

b) Kántor, vallástanító, anyakönyvvezető és jegyző, **300** frt évi javadalmazással, lakással és a törvényes anyakönyvi illetményekkel. Pályázatra csak azok bocsátatnak, kik a tanítói és anyakönyvvezetői törvénytábla minősítvényekkel bírnak s magyarrul és németül irnak és beszélnek. Pályázók tartoznak sajátkezüleg irt kérvényeiket a szükséges mellékletekkel, valamint a kor- és családi állásra vonatkozó adatokkal ellátva 1889. márczius 20-áig az alulírt előljáráshoz bérmentve beküldeni. Próbaelőadásra csak az előljáráshoz részéről meghívottak bocsátatnak. „Mohel“ előnyben részesül.

Szászváros, 1889. február hó.

Az izr. hitk. előljáráshoz:

Serog Bernát.

Kohn Arnold

gazdag sirkóraktárát
(Vácikörut 14, szemben az Andrássyut torkolatával.)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkóállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezedik a czeg jó hirneve.

== Szombaton és ünneppnapon zárva. ==

A Pannonia gőzmalom társaság Budapestén

a szokásos husvétli lisztminőségeket

a budapesti gőzmalomok eredeti lisztszámainak megfelelőleg

a helybeli rabbinatus elnöke, főtisztelendő **Brill Samuel L.** ur és tisztelendő **Pollák Lipót** ur

szigorú ellenőrzése

mellett gyártja és szives megrendeléseket a **legjutányosabb** napi árak mellett fogatosít.

Czim: **Pannonia gőzmalom Budapestén.**

MEGHIVÁS

a magyar leszámítoló és pénzváltóbanknak
1889. évi márczius hó 24-ik napján déli 12 órakor a polgári kereskedői testület nagyter-
mében (Budapest, V. ker., Eötvös-tér 1. sz. a.) tartandó

XXI. rendes közgyűlésére.**NAPIREND:**

1. Az igazgatóságnak jelentése az 1888. évi üzletről.
2. Az igazgatóság számadása és a megállapítandó oszvalék feletti indítványa.
3. A felügyelőbizottság jelentése az igazgatóság által elkészített évi számadás és mérlegről, vala-
mint a nyereség felosztását illetőleg tett indítványnak megvizsgálásáról.
4. Határozathozatal ezen tárgyak felett és felmentvény kiadása az igazgatóság és felügyelő-bizott-
ság részére.

■ Azon t. c. részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni kívánnak, felkéretnek, hogy az alapszabályok 17. §-a értelmé-
ben részvényeiket, a még le nem járt szelvényekkel együtt, legkésőbb f. évi márczius 21-ig a társaságnál Budapesten, vagy az Unionbank-
nál Bécsben letéteményezzék.

A megvizsgált mérleg és az erre vonatkozó felügyelőbizottsági jelentés 1889. márczius 16-tól kezdve a társaság helyiségeiben
a részvényesek rendelkezésére áll.

Budapest, 1889. márczius hó 8-án.

Az igazgatóság.

MEGHIVÁS

a „Pesti Magyar Kereskedelmi Bank“
46-dik rendes közgyűlésére,
mely 1889. évi márczius 22-én délutáni 6 órakor a bank helyiségében
megtartatni fog.

- TÁRGYAK:**
1. Az igazgatóságnak jelentése.
  2. A felügyelő-bizottságnak jelentése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása iránti
határozat és a felmentés megszavaztatása.
  3. Az igazgatóság kiegészítése, választás utján.
  4. A felügyelő-bizottság négy tagjának megválasztása.

■ Az alapszabályok 19., 20. és 21. §§-ai értelmében minden részvényes, kinek részvényei 3 hónappal a közgyűlés előtt
a bank könyveiben nevére be vannak jegyezve, jogosítva van a közgyűlésben résztvenni, vagy magát meghatalmazott által helyettesíteni,
kinek azonban szintén részvényesnek kell lennie.

A szavazati jog érvényesítése céljából a részvények, szelvényekkel együtt, az alapszabályok 18. §-a értelmében folyó évi
márczius hó 19-ig a bank irodájában az értékpapírpéntzárnál leteendő, hol is az 1875. évi XXXVII. törvénycikk 198. §-a és az alapsza-
bályok 45. §-a értelmében a megvizsgált évi mérleg a felügyelőbizottság jelentésével együtt 8 nappal a közgyűlés előtt átvehető.

Budapest, 1889. márczius 7-én.

Az igazgatóság.

MAGYAR JELZÁLOG HITELBANK.**HIRDETMÉNY.**

A Magyar Jelzalog hitelbank t. cz. részvényesei az 1889. márczius hó 25-ik napján
délelőtti 11 órakor a bank helyiségeiben (V., Erzsébet tér 9. sz. a.) tartandó

XX-ik rendes közgyűlésre

ezenel tisztelettel meghivatnak.

N a p i r e n d:

1. Az igazgatóság és felügyelőbizottság évi jelentése.
2. Az 1888. évi mérleg előterjesztése és a fölmentvény megadása.
3. Határozathozatal a tiszta nyereség hováfordítása iránt.
4. Az alapszabályok 12. §-nak módosítása.
5. Egy felügyelő-bizottsági tag választása.

■ **A részvények letehetőek:** ■

BUDAPESTEN: a bank főpénztáránál (V., Erzsébet tér 9. sz. a.) és a Magyar leszámítoló- és pénzváltó-banknál;

BÉCSBEN: az Union-Banknál;

PÁRISBAN: a Société de dépôts et de comptes courants című banknál.

Az igazgatóság.

ALAPSZABÁLYOK KIVONATA:

20. §. 10 teljesen befizetett részvény vagy 20 részvényjegy tulajdona egy szavazatra jogosít.

21. §. Részvényesek, kik szavazó jogukkal élni akarnak, kötelesek a közgyűlés összeülte előtt legalább 8 nappal részvényeiket
érvény mellett letéteményezni.

A letéteményezés a bank pénztáránál, vagy más, a hirdlapokban kijelölt helyeken eszközölendő.

22. §. A szavazó jog személyesen vagy meghatalmazott által gyakorolható. Meghatalmazás csak részvényesnek adható.

Testületek, intézetek és kereskedelmi czégek, továbbá nők és kiskorúak a közgyűlésen törvényes képviselőjük által vehetnek
részt, ha azok különben részvényesek nem volnának is.

Azoknak, kik szavazójogukat igazolták, a részvények és az utánok járó szavazatok számának megjelölésével ellátott igazoló-
jegyek adatnak ki.

A részvények a részvényes által sajátkezüleg aláírandó jegyzékbe számszerű sorrendben, és pedig a Magyar Jelzalog-Hitelbanknál
1, minden egyéb letéthelyen 2 példányon bejegyzendők.

A letévő a letett részvényekről térítvényt nyer és a részvények annak idején, a közgyűlés megtartása után, csakis ezen térít-
vény visszaadása mellett fognak neki kiszolgáltatni

Az 1888. évi mérleg és jelentés 1889. márczius hó 17-étől kezdve a t. cz. részvényesek rendelkezésére áll.